

Asia: VM040:00/2017

Maakuntien viitearkkitehtuuri - Landskapens referensarkitektur

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit viitearkkitehtuurista

Maakuntien viitearkkitehtuuri sisältää hyviä välineitä maakuntauudistuksen suunnitteluun. Se toimii etenkin eräänlaisena muistilistana kartoittaessa lakisääteisten palveluiden kokonaisuuksia. Käytössä olevat kaaviot ovat hyvä tapa purkaa ja esittää laajoja kokonaisuuksia ja suuntaa antavina esimerkkeinä toimivat hyvin. Maakuntauudistuksessa on kuitenkin tärkeää voida määritellä palvelut ja prosessit alueellisista vahvuuksista ja haasteista. Tämän vuoksi viitearkkitehtuurityökalu ei voi olla velvoittava ja se on kuvattava selkeästi. Kaaviot voisivat olla käytettävissä maakuntauudistuksessa työstettävänä/muunneltavina versioina.

Viitearkkitehtuurissa on kokonaisuuden ja kaavioiden osalta vielä selkeitä puutteita, hajontaa ja ristiriitaisuuksiakin mm. maakuntien lakisääteisten tehtävien osalta. Viitearkkitehtuurissa korostuu ministeriöiden näkökulma, etenkin TEM/kasvupalvelut. Esimerkkeinä voidaan todeta, että merkittävä aluekehittämisen iso kokonaisuus, joka puuttuu kokonaan. Myös kuntien ja kuntayhtymien toiminnot on kuvattu ylimalkaisesti ja tätä tulisi parantaa. Maakuntien liitoilta ja kunnilta tulee pyytää viitearkkitehtuuriin täydentävät näkemykset. Myös Sote-järjestämistehtävän osalta kokonaisuutta on syytä tarkistaa.

Lausunnolla oleva viitearkkitehtuuri kaipaa myös tekstin selkiyttämistä sekä käsitteiden yksinkertaistamista. Nyt tekstissä on liikaa asiaa ja siinä käytettävät käsitteet ovat vaikeasti hahmoteltavissa ja niissä on hajontaa. Olisi otettava käyttöön yksi käsite/ tehtävä ja lisäksi arvioitava sanojen käyttöä. Viitearkkitehtuuri sisältää sanoja ja käsitteitä eri yhteyksistä ja niiden yhtäaikaisten käyttö lähinnä hämmentää.

Kokonaisuus on melko vaikea hahmottaa useammallakaan lukukerralla ja sen jalkauttaminen maakuntauudistustyöhön on tämän vuoksi haasteellista. Yksinkertaisempi, arkikielisempi ja asian ytimiin keskittyvä esitys olisi helpommin omaksuttavissa ja käyttöön otettavissa. Viitearkkitehtuuria

voidaan pitää viitteellisenä työvälineenä maakuntien tekemässä maakuntaudistustyössä. Sen käyttöönottoa tulisi tukea koulutuksella ja selkeällä materiaalilla.

JHS-suositukset ovat aluekehittämisen kokonaisuuden kannalta toimimattomia ja niitä tulisi korjata jos edellisellä kierroksella saatujen palautteiden mukaisesti.

Kommentit viitearkkitehtuurin liitteinä olevista kuvauksista

Kommentit liitteestä 2 kyvykkyydet

Kaavio hyvä ja yksi käytettävimmistä. Hyvä työkalu siihen, millaisia kyvykkyyksiä maakunnalla pitää olla. Näihin kyvykkyyksiin liitetään prosessit ja tietojärjestelmät.

Kaaviossa maakunnan yleistukikyvykkyydet voisi korostua strategisen johtamisen, talouden hallinnan ja ohjaavan strategian roolit. Nyt kaikki osa-alueet esitetään samantasoisina ja se antaa virheellisen viestin.

ICT: Valmistelun osalta kyvykkyydet pitäisi saada osaksi koko maakunnan valmistelua. Jokaiseen kyvykkyyksilaatikkoon pitäisi esim. ICT:n osalta kuvata järjestelmät ja teknologia. Jokaisen suunnittelijan/maakuntavalmistelijan pitäisi huomioida kaikkien laatikoiden tarpeet. ICT-valmistelussa pyritään huomioimaan kaikki kyvykkyydet. ICT-palveluiden järjestämiseksi erinomainen kuva, joka hahmottaa kokonaisuutta – valmistelukohtaisesti pitää yhdessä miettiä, miten tämä juurrutetaan osaksi kokonaisuutta. Ensin pitää tunnistaa kyvykkyydet, ja sitten miettiä, mitä rajapintoja niillä on toisiinsa myös prosessien osalta. Valmistelussa pitäisi edetä prosessit edellä.

Kommentit liitteestä 3 palvelukartta

Tässä sivun 1. kokonaisuuskaavio on hyvä ja selkeä.

Alemman tason kuvauksia on syytä tarkastella kriittisesti niin, että niissä esitettävät asiat ovat samantasoisia. Selkeä puute on Alueiden kehittämisen palveluiden kaavion tyhjyys. Siinä tulee kuvat maakuntien liittojen nykyisiin tehtäviin perustuvat aluekehittämisen kokonaisuuteen liittyvät tehtävät. Keskeisinä mm. Vaikuttaminen ja edunvalvonta alueen, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Lisäksi tässä kokonaisuudessa on tärkeää verkostojohtaminen ja verkostoyhteistyö. Lisäksi elinvoimanäkökulman edistäminen sekä kansainväliset yhteydet ml. InvestIn-ajattelu. Tästä tulisi pyytää maakuntien liitolta täydentävät näkemykset.

Tiedolla johtamisen kokonaisuus ja kehittäminen - missä ne sijaitsevat?

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tulisi näkyä myös palvelukartassa.

Tehtävänäloista puuttuu saamelaiskäräjät ja saamen kielen ja kulttuurin ja elinvoimaisuuden hyväksi tehtävä työ.

Kommentit liitteestä 4 toimijat

Kaavio on hyvä ja kuvaava, mutta kohdasta muut sidosryhmät puuttuu kuitenkin mm. Saamelaiskäräjät sekä muita keskeisiä sidosryhmiä on jäänyt tunnistamatta. Esim. Henkilöstö, aluekehitys ja alueidenkäytöt. Lisäksi käsite Eu-rahoitukseen liittyvä toimielin/body on hämäävä. Se tarkoittanee nykyisen Maakunnan yhteistyöryhmän kaltaista toimielintä? Mitä tarkoittaa Eu-rahoitusorganisaatio? Maakunnat tulevat huolehtimaan myös rahastoperusteisesta kehittämisestä joten se kuuluneen maakunnan järjestämiin palveluihin.

Maakunnan asiakassegmenteissä on huomioitava myös kansainväliset asiakkaat. Sekä henkilö että yritysasiakkaat jopa valtion. Lapissa matkailu, testaus ja kaivostoiminta tuovat maakuntaan merkittävän määrän alueella toimivia henkilöasiakkaita sekä yritysasiakkaita.

Kommentit liitteestä 5 sanasto

Sanasto vaatii kriittistä tarkastelua kokonaisuuden näkökulmasta.

Kommentit liitteestä 6a palvelupolku 1

Esimerkki on sinänsä hyvä, mutta esitystapa kaipaa selkeyttä. Esimerkki menee liian syvälle yksityiskohtiin. Yksinkertaistaminen, ylemmän tason tarkastelu voisi toimia paremmin.

Kommentit liitteestä 6b palvelupolku2

Esimerkki on sinänsä hyvä, mutta esitystapa kaipaa selkeyttä. Esimerkki menee liian syvälle yksityiskohtiin. Yksinkertaistaminen, ylemmän tason tarkastelu voisi toimia paremmin.

Kommentit liitteestä 7 organisaatiomalliesimerkki

Esimerkeissä ei ole huomioitu kansainvälistä toimintaa, joka on mm. Lapin ja Kainuun maakuntien näkökulmasta erittäin merkittävä osa maakunnan menestystä. Rakennerahasto tai muu eu-rahastotoiminta ei kata tätä. Kaaviosta puuttuvat myös kunnat ja kuntayhtymät sekä oppilaitokset tärkeinä asiakkaina ja sidosryhminä.

Kommentit liitteestä 8 päätietoryhmät

-

Kommentit liitteestä 9 loogiset tietovarannot

-

Kommentit liitteestä 10 hallintamalli

-

Kommentit liitteestä 11 tietovarantojen riippuvuudet

Puuttuvatko vai ovatko sisällytetty johonkin?: Osallisuuden tietovaranto? HYTE-tietovaranto? HEBU tietovaranto?

Kommentit liitteestä 12 yhteenvetokuva

Ekosysteemi kuvaa on syytä vielä tarkentaa ja ryhmitellä niin, että ekosysteemien synergiat ja rajapinnat näkyisivät kuvassa. Esim. Alkutuotanto, ympäristö ja elinkeinot muodostavat tiiviin synergisen kokonaisuuden. Maakuntien viitearkkitehtuuriluonnosasiakirjassa s. 51 kuva on vielä luonnosvaiheen kuva – se tulee päivittää. On huomioitava myös toimijat.

Perälä Marja
Lapin liitto/maakuntaudistus

Nikander Mervi
Lapin liitto/maakuntaudistus - Lapin maakuntaudistus